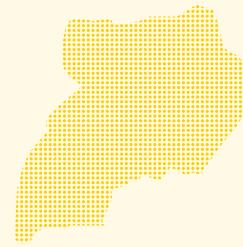

LONDA

UGANDA HAKI ZA DIGITALI NA UJUMUISHAJI

UCHAPISHAJI WA PARADIGM INITIATIVE

**RIPOTI
YA 2020**

PARADIGM
INITIATIVE

www.paradigmhq.org

[f](#) [t](#) [in](#) [o](#) [y](#) @ParadigmHQ

LONDA

UGANDA HAKI ZA DIGITALI NA UJUMUISHAJI 2020 RIPOTI

UCHAPISHAJI WA PARADIGM INITIATIVE

Imechapishwa na Paradigm Initiative

374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria

Email: media@paradigmhq.org

www.paradigmhq.org

Iliyochapishwa mnamo Aprili 2021

Ripoti iliyotolewa na Apolo Kakaire

Timu ya Uhariri: 'Gbenga Sesan, Kathleen Ndongmo, Koliwe Majama, Margaret Nyambura Ndung'u,
Mawaki Chango, Nnenna Paul-Ugochukwu and Thobekile Matimbe.

Ubunifu na Luce Concepts

This publication may be reproduced for non-commercial use in any form provided due credit is given to the publishers, and the work is presented without any distortion.

Copyright © 2021 Paradigm Initiative

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

LONDA

UGANDA HAKI ZA DIGITALI NA UJUMUISHAJI 2020 RIPOTI

UCHAPISHAJI WA PARADIGM INITIATIVE

YALIYOMO

UTANGULIZI

1

UFUATILIAJI NA KODI

2

YA MITANDAO YA KIJAMII

COVID-19 NA UGA WA KIDIJITALI

3

COVID-19 NA ELIMU

3

UHURU WA KUSEMA NDANI YA 2020

4

COVID-19, FARAGHA

5

NA ULINDAJI WA DATA

KUTENGWA KIDIJITALI

6

HITIMISHO NA MAPENDEKEZO

6

PARADIGM
INITIATIVE

Uganda ni nchi iliyopo mashariki mwa Afrika na yenye idadi ya watu karibu milioni 46. Ilijinyakulia uhuru mnamo 1962. Mfumo wake wa utawala ni wa demokrasia ya vyama vingi, na Kiingereza na Kiswahili ndizo lugha rasmi.¹

UTANGULIZI

HAKI ZA DIJITALI NA UJUMUISHAI YA NCHI YA UGANDA

Takwimu za hivi karibuni kutoka kwa mdhibiti wa mawasiliano, Tume ya Mawasiliano ya Uganda (UCC), zinaonyesha kuna wasajili milioni 16,9 wa mtandao hadi kufikia Disemba 2019, huku usajili wa rununu ukiwa milioni 26.7 hadi kufikia Disemba 2019.² Licha ya takwimu hizi zenyе kuvutia, idadi kubwa ya watu bado haijaunganishwa, kwa sababu ya gharama kubwa na miundombinu finyu, ikiwa ni pamoja na ukosefu wa usambazaji wa umeme, haswa katika maeneo ya vijijini. Ukosefu wa uunganishaji pia umezoroteshwa kwani idadi kubwa ya watu ambao walikuwa wakipata mtandao kwenye maeneo yao ya kazi hawawezi tena kufanya hivyo kwa sababu ya vizuizi vya COVID-19 na kufungwa kwa sehemu za kazi.³

Usimamizi halali unaosimamia nyanja ya kidijitali nchini Uganda ni pamoja na Sheria ya Mawasiliano ya Uganda 2013, Sheria ya Kupinga Ponografia 2014, Sheria ya Udhibiti wa Kuingiliwa Mawasiliano 2010, Sheria ya Usajili wa Mtu 2015, Mamlaka ya Teknolojia ya Habari ya Kitaifa, Sheria ya Uganda (Sheria Namba 4 ya 2009) na Sheria ya Saini za Kielektroniki 2011 (Sheria Na. 7 ya 2011).

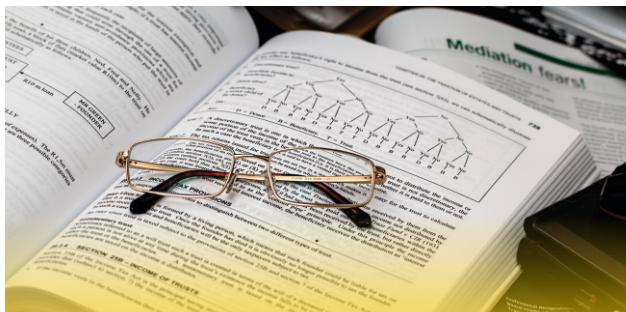

**Wasajili Milioni 16.9
wa mtandao hadi kufikia
Disemba 2019**

1. Britannica, 'Uganda', <https://www.britannica.com/place/Uganda>

2. Daily Monitor, 'Internet subscribers rise to 16.9 million', <https://www.monitor.co.ug/uganda/business/technology/internet-subscribers-rise-to-16-9-million-ucc-report-1892924>

3. Unwanted Witness, 'Internet barriers constrain the work of Uganda HRDs amidst COVID-19 pandemic', <https://www.unwantedwitness.org/internet-barriers-constrain-the-work-of-uganda-hrds-amidst-covid-19-pandemic/>

UFUATILIAJI NA KODI YA MITANDAO YA KIJAMII

Mnamo Mei 30, 2018, Bunge la Uganda liliidhinisha muswada wa Marekebisho wa Kodi amba o uliamuru watumiaji wa mitandao ya kijamii kulipa Sh. 200 (\$ 0.05) kila siku ili kuifikia.⁴ Kushindwa kusimamisha utekelezaji wa ushuru wa OTT kumeendelea kudhoofisha juhudzi za kuongeza ufikiaji na umudu wa TEHAMA kwa idadi kubwa, na hivyo kuinyima idadi kubwa ya watu ufikiaji habari muhimu na ushiriki wa raia katika michakato ya kidemokrasia. Vivyo hivyo, ushuru wa 0.5% (awali 1%) uliowekwa kwa shughuli zote za miamala ya rununu chini ya sheria hiyo hiyo zinaendelea kuwafungia wengi nje ya uchumi wa kidijitali.⁵

Mnamo Septemba 2020, UCC iliamuru tovuti zote za habari na watangazaji wa mtandaoni kusajili huduma zao ifikapo 5 Oktoba, 2020. Huduma zilizolengwa ni blogi, runinga za mtandaoni, redio za mtandaoni, magazeti ya mtandaoni, watoa huduma wa redio na Runinga za mtandaoni, na watoa huduma za video

mtandaoni.⁶ Haikuwa kanuni mpya bali utekelezaji wa maagizo yaliyotolewa mnamo Machi 2018 ambayo yalilenga kuadhibu kutofuata sheria na hatariya kuzuiwa na watoa huduma za mtandaon.⁷

Mwongozo mmoja wa utata unahitaji watoa huduma kuhakikisha "usawa wa maudhui" kati ya yale ya mtandaoni na matoleo yoyote ya kuchapisha au nje ya mtandao.⁸ Sharti hili ni la kushangaza na linazuia ubunifu na uwezo ya kubadilika wa majukwaa ya mtandaoni. Angalau watoa huduma 48 wa mawasiliano ya mtandaoni na watangazaji wa data walikuwa wamejisajili na UCC mwishoni mwa Septemba. Kuna hofu kwamba kanuni hizi zinalenga kumpa mdhibitit uhibiti zaidi wa watengenezaji wa maudhui ya mtandaoni na kuwachunguza. Miongozo hiyo inatoza ada ya maombi kwa idhini ya kila mwaka ya UGX 100,000 (takriban USD 27), bila kujali kiwango cha ukubwa au kipato.⁹

Kukataa kwa serikali kusitisha utekelezaji wa ushuru wa Huduma-za-Juu-ya Mtandao (OTT), licha ya rufaa kadhaa kutoka kwa wadau tofauti, kumeendelea kudhoofisha juhudzi za kuongeza ufikiaji na umudu wa TEHAMA kwa sehemu kubwa ya idadi ya watu, na hivyo kuwazuia kufikia habari muhimu inayosambazwa kwenye majukwaa ya mitandao ya kijamii.¹⁰

**Bunge la Uganda liliidhinisha muswada
wa Marekebisho wa Kodi amba o uliamuru
watumiaji wa mitandao ya kijamii kulipa
Sh. 200 (\$ 0.05) kila siku ili kuifikia.**

4. Leadership, 'MPs okay taxes on social media', May 31, 2018, <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:u3ydH5b36FOj:https://leadershipmagazine.org/%3Fp%3D15816+&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=uk>

5. New Vision, 'Mobile money tax reduced to 0.5%', <https://www.newvision.co.ug/news/1486921/mobile-money-tax-reduced-0-5>

6. Acme, 'UCC's latest directive on online content producer registration arrives with a shadow', <https://acme-ug.org/2020/09/09/op-ed-uccs-latest-directive-on-online-content-producer-registration-arrives-with-a-shadow>

7. Public notice: Registration of online data communication and Broadcast service providers, http://www.ucc.co.ug/wp-content/uploads/2018/03/UCC_ONLINE-DATA-COMMUNICATIONS-SERVICES.pdf

8. Acme, 'UCC's latest directive on online content producer registration arrives with a shadow', <https://acme-ug.org/2020/09/09/op-ed-uccs-latest-directive-on-online-content-producer-registration-arrives-with-a-shadow>

9. Acme, 'UCC's latest directive on online content producer registration arrives with a shadow', <https://acme-ug.org/2020/09/09/op-ed-uccs-latest-directive-on-online-content-producer-registration-arrives-with-a-shadow/>

10. State of Internet Freedom in Africa 2020: Resetting Digital Rights Amidst The COVID-19 Fallout, https://cipesa.org/?wpfb_dl=361 (accessed on 1/12/2020)

COVID-19 NA UGA WA KIDIJITALI

Uga ya kidijitali, kama kila kitu kingine, ndani ya 2020 umeathiriwa na janga la COVID-19. Kuanzia 16 Desemba 2020, Uganda ilikuwa imesajili visa 28,168 na watu 10,005 waliopona na vifo 225.¹¹

Kufuatia uthibitishaji wa kisa cha kwanza ya COVID-19 nchini Uganda mnamo 22 Machi 2020, serikali ya Uganda ilitoa hatua nyingi za kuzuia maambukizi.¹² Hizi ni pamoja na kufungwa kwa taasisi za masomo na sehemu za kuabudu, kupiga marufuku mikusanyiko ya halaiki, kupiga marufuku usafiri wa umma, kufunga masoko kwa kiasi, amri ya kutotoka nje kutoka jioni hadi alfajiri, uvaaji wa lazima wa barakoa, na kufungwa kwa mipaka ya nchi na uwanja wa ndege wa kimataifa kwa wasafiri.

Hatua hizo, ingawa ni zenyne nia nzuri, zimekiuka kanuni zinazolinda haki za kidijitali ambazo ni: ufikiaji wa mtandao na umudu wake; uhuru wa kujieleza na haki ya kupata habari; faragha na ulindaji wa data; na vikundi vilivyotengwa na vilivyopo kwenye hatari.

Washika dau wengine wa kibinagsi, kama vile kampuni kubwa za mawasiliano MTN Uganda na Airtel Uganda, walizindua vifurushi ili kuwezesha ufikiaji wa huduma za mtandaoni,¹³ vifurushi vya ‘kufanya kazi kutoka nyumbani’, kuondoa ada kwa habari kutoka kwa wavuti ya Wizara ya Afya, na huduma za bure za kutuma ujumbe mfupi kuwezesha umma kuwa mtandaoni.¹⁴ Kampuni hizo mbili pia ziliondoa ada ya miamala ya huduma ya pesa za rununu kama njia ya kupunguza

ubadilishanaji wa pesa taslimu ili kuzuia maambukizo ya COVID-19. Hata hivyo, ofa hizi zilikuwa za muda mfupi sana, kwani ada zilirejeshwa mnamo 26 Mei 2020¹⁵

COVID-19 NA ELIMU

Changamoto kuu iliyojitezea kufuatia kufungwa kwa nchi ilikuwa kuendeleza masomo kwa wanafunzi. Wizara ya Elimu ilianzisha masomo ya masafa kwa kiwango cha shule za msingi na sekondari kupitia redio na runinga, na pia kutoa vifaa vya kujisomea kwa wazazi.

Hata hivyo, kumekuwa na ukosefu wa ufanuzi kuhusu mafunzo ya kielektroniki. Ombi la Chuo Kikuu cha Kikristo cha Uganda (Uganda Christian University) la kuandaa mitihani mtandaoni lilikataliwa kwanza na Wizara na kisha Bunge, hata baada ya viongozi wa chuo hicho kuonyesha ushahidi kwamba wanafunzi walikuwa wamejiandaa kufanya mitihani hiyo mtandaoni, hata kabla ya kufungwa kwa nchi.¹⁶

Ombi kama hilo la Kituo cha Maendeleo ya Sheria (Law Development Centre) kufanya mitihani mtandaoni pia lilizuiliwa na Wizara ya Elimu na Michezo.¹⁷ Mnamo Julai, serikali iliamuru shule kuacha kufanya mafunzo yao wenyewe ya mtandaoni na kuwatoza wazazi ada ya huduma hiyo “kwa sababu vitendo hivyo vyote havikuwa halali”.¹⁸ Agizo hilo, hata hivyo, halikuathiri shule za kimataifa nchini ambazo hazifuati mtaala wa kitaifa.

11. <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/uganda/> (accessed 16 December 2020)

12. New Vision, 'COVID-19: Uganda entering more dangerous phase – Museveni', <https://www.newvision.co.ug/news/1521333/covid-19-uganda-entering-dangerous-phase-museveni>, New Vision, 'Uganda confirms coronavirus', <https://www.newvision.co.ug/news/1516875/uganda-confirms-coronavirus>

13. https://twitter.com/Airtel_Ug/status/1242050107727654912?s=20

14. Dignited, 'COVID-19: MTN Uganda Introduces Work From Home Data Bundle', <https://www.dignited.com/59266/mtn-work-from-home-data-bundles-uganda>

15. NilePost, 'Airtel, MTN reinstate charges on sending mobile money', Airtel, MTN reinstate charges on sending mobile money - Nile Post

16. Chimp Reports, 'UCU complies with government, suspends online Easter semester exams', <https://chimpreports.com/ucu-complies-with-govt-suspends-online-easter-semester-exams>

17. The Independent, 'Ministry of Education suspends LDC's online classes', <https://www.independent.co.ug/ministry-of-education-suspends-ldc's-online-classes>

18. Daily Monitor, 'Stop charge for online lessons, govt tells schools', <https://www.monitor.co.ug/uganda/news/national/stop-charge-for-online-lessons-govt-tells-schools-1896058>

UHURU WA KUSEMA NDANI YA 2020

Mapema mnamo Februari 2020, Wizara ya Afya ilijitokeza kuondoa uvumi wa visa vilivyothibitishwa vya COVID-19, hata kabla ya kimoja kuthibitishwa nchini Uganda. Kufuatia hiki na visa vinginevyo vya habari potofu, Tume ya Mawasiliano ya Uganda (UCC) ilitoa onyo la ushauri kwa umma dhidi ya kueneza habari za uwongo zinazohusiana na COVID-19. UCC ilionya kuwa washukiwa wangeshtakiwa kwa kukiuka Sheria ya Matumizi Mabaya ya Kompyuta ya 2011, Sheria ya Kulinda Data na Faragha ya 2019 na Sehemu ya 171 ya Sheria ya Kanuni za Adhabu Sura 120.¹⁹

Mnamo Machi 2020, UCC iliandikia vituo vitatu ya habari, NTV, Spark TV, na BBS TV, ikiwataka watoe sababu za kwa nini vikwazo vya kisheria visichukuliwe dhidi yao. Vituo hivyo vitatu vilituhumiwa kwa kutangaza maudhui yenye uwezo "wa kuchanganya, na kupotosha umma dhidi ya kufuata miongozo iliyotolewa na mamlaka husika za Serikali kuhusu COVID-19."²⁰

Mnamo Aprili, kiongozi mashuhuri wa kanisa, Mchungaji Augustine Yiga wa Kanisa la Revival Kawaala, na Adam Obec ambaao walifanya kazi na Mamlaka ya Jiji la Kampala, walikamatwa na kushtakiwa. Obec alishtakiwa kwa kusambaza habari kwenye mitando ya kijamii akidai kuwa Uganda iliandikisha kifo chake cha kwanza cha COVID-19 katika wilaya ya Koboko, kitendo ambacho, ilidaiwa, kilizua hofu mionganoni mwa umma na kuzuia juhudzi za Uganda za kupambana na virusi vya korona.²¹ Mchungaji Augustine Yiga alishtakiwa kwa kusema habari za uwongo na kueneza propaganda hatari kuhusiana na COVID-19.²²

Mnamo Oktoba, UCC ilifichua kwamba walikuwa wameweka zana ya kukagua ukweli kwenye wavuti wao kwa raia yeyote ambaye angependa kudhibitisha habari kuhusu chochote kabla ya kukishiriki. Walionya pia kuwa chini ya Sheria ya Matumizi Mabaya ya Kompyuta ya 2011, mara tu unatuma chochote kwa kutumia simu yako, kisheria ulikuwa mwandishi na muundaji wa maudhui na ulistahili kushtakiwa.²³

19. Uganda Communications Commission Blog, 'Public advisory notice on circulation of fake information', <https://uccinfo.blog/2020/03/22/public-advisory-notice-on-circulation-of-fake-information/>

20. UCC calls out 3 TV stations on COVID-19; <https://uccinfo.blog/2020/03/29/ucc-calls-out-3-tv-stations-on-covid-19>

21. PML Daily, 'KCCA staff arrested over spreading fake news on coronavirus', <https://www.pmdaily.com/news/2020/04/covid-19-crisis-kcca-staff-arrested-over-spreading-fake-news-on-coronavirus.html>

22. New Vision, 'Pastor Yiga could spend seven years in prison', <https://www.newvision.co.ug/news/1517283/pastor-yiga-spend-seven-prison>

23. <https://www.newvision.co.ug/news/1528471/ugandans-spreading-fake-news-prosecuted-ucc>, (accessed on 1/12/2020)

“

**UCC ilifichua kwamba walikuwa
wameweka zana ya kukagua ukweli
kwenye wavuti wao kwa raia yeyote
ambaye angependa kudhibitisha
habari kuhusu chochote kabla ya
kukishiriki.**

COVID-19, FARAGHA NA ULINDAJI WA DATA

Kama mojawapo ya hatua za kupambana na COVID-19, serikali ilitoa maagizo ambayo yangesaidia katika kutambua, kutenga, na kuzuia kuenea kwa COVID-19 nchini. Haya ni pamoja na Kanuni za Afya ya Umma (Udhibitit wa COVID-19), 2020 chini ya Sheria ya Afya ya Umma Sura ya 281, ambayo ilimpa mamlaka afisa wa matibabu au mkaguzi wa afya kuingia katika majengo yoyote ili kutafuta visa vyovypote vya COVID-19 au kuuliza iwapo kuna, au kumekuwa na, visa vyovypote vya COVID-19 kwenye eneo hilo.²⁴ Kwa kuongezea, kifungu cha 5 cha sheria kinampa mamlaka afisa wa matibabu kutambua na kuagiza karantini au kutengwa kwa wote wale waliotangamana na wagonjwa wanaoshukiwa kuwa na COVID-19.

Hata hivyo, kadiri idadi ya visa ilivyoongezeka na serikali kuongeza juhudzi zake za kufikia kuhakikisha upimaji wa watu waliokuwa wanarejea kutoka maeneo yenye virusi vya corona nje ya nchi, kulikuwa na ripoti za Waganda waliokuwa

wanatumia majukwaa mtandaoni, haswa Facebook na WhatsApp, kushiriki habari za kibinafsi za watuhumiwa waliokuwa wanaorejea, na vitisho vya kufichuliwa zaidi iwapo wangeshindwa kuripoti kwa upimaji²⁵ izara ya Afya iliripotiwa kuwa na habari za abiria wote ambao walikuwa wameingia nchini wiki ya pili na ya tatu ya Machi, maelezo ambayo wizara ilikuwa ikitumia kuwafuatalia. Huko Jinja, wanandoa walilazimika kutafuta ulinzi kutoka kwa wakuu wa wilaya baada ya jamii ambako walikuwa wakiishi kutishia kuwafukuza kutoka nyumbani kwa walikokuwa wakijitenga.²⁶

Ingawa hatua zilizochukuliwa na Wizara kuwatafuta walioorejea wote kutoka maeneo kama Dubai, na mawasiliano yao, zilikuwa na nia njema, kama vile juhudzi za raia walio macho kuwaita wale walioorejea kujipatia upimaji kwa hiari, hali hiyo ilisababisha kushiriki maelezo ya kibinafsi ambayo yaliwaweka wahusika katika hali ya hatari, kinyume na Sheria ya Faragha na Ulindaji wa Data ya 2019.

24. Section 6(1) of the Public Health (Control of COVID-19) Rules of 2020, <https://ulii.org/ug/legislation/statutory-instrument/2020/52>

25. Daily Monitor, 'Coronavirus: Uganda hunts', <https://www.monitor.co.ug/uganda/news/national/coronavirus-uganda-hunts-500-dubai-returnees-1882602>

26. Daily Monitor, 'COVID-19: Dubai returnee, wife quarantined at Jinja Hospital after residents threaten with eviction', <https://www.monitor.co.ug/uganda/news/national/covid-19-dubai-returnee-wife-quarantined-at-jinja-hospital-after-residents-threaten-with-eviction-1882196>

KUTENGWA KIDIJITALI

Hata kabla ya janga la COVID-19, wanawake, watu wenye ulemavu, wazee na wale walio katika jamii za vijijini walikuwa tayari wanakabiliwa na kutengwa kidijitali na matokeo ya ukiukwaji wa haki zao za habari.²⁷ Kutengwa kumezidishwa na janga la COVID-19 na kumesababisha utengwaji wao kwenye mafunzo ya kielektroniki, kufanya kazi kutoka nyumbani, na ufikiaji wa habari. Wanawake na watu wengi wenye ulemavu nchini Uganda wamesalia nje ya mtandao kwa sababu ya gharama kubwa ya vifaa, ushuru wa mitandao ya kijamii, uuganishwaji duni, gharama kubwa ya data, na ustadi duni wa ujuzi wa kidijitali.²⁸

Ripoti ya Mtandao wa Wanawake wa Uganda (WOUGNET), inabainisha kuwa japo wanawake wachache amba wanaingia mtandaoni wamekuwa wahanga wa aina mpya ya unyanyasaji wa kijinsia ambao hujulikana kama “unyanyasaji unaosaidiwa na teknolojia dhidi ya wanawake na wasichana”. Utafiti wa WOUGNET unaonyesha kuwa katika miezi mitatu ya Machi, Aprili na Mei 2020, 50% ya wanawake walikuwa wamekabiliwa na vurugu zilizosaidiwa na teknolojia, au kusikia tukio kutoka kwa rafiki au kupitia mitandao ya kijamii, redio au Runinga, wakati wengine walikuwa hawana uhakika.²⁹

HITIMISHO NA MAPENDEKEZO

Tayari kuna vizuizi kwenye nyanja ya kidijitali nchini Uganda, kwa sababu ya gharama kubwa na kwa ufuutiliaji na udhibiti wa vyombo vya habari. Mgogoro wa COVID-19 unatishia kufanya hali kuzorota zaidi, na pia kuongeza pengo la kidijitali linalowakabili wanawake na matabaka machache. Mapendekezo yafuatayo yanalenga kuzuia hali hii.

- Serikali inapaswa kuweka utaratibu wa kukomesha taarifa zenye upotoshaji. Hili linafanikishwa zaidi kupitia ushirikiano na wadau muhimu na sio kwa kuminya uhuru wa kujieleza.
- Serikali haipaswi kugeuza janga la COVID-19 kuwa chombo kinachominya uhuru wa kujieleza na kufurahia haki za kidijitali.
- Serikali inapaswa kufanya kazi kwa karibu na majukwaa na biashara za mtandao ili kutoa vifaa vya bei nafuu na huduma za kutegemewa za mtandao ili kuhakikisha ufikiji na ufurahiaji wa haki za dijitali.
- Taasisi za elimu na utafiti zinapaswa kutafiti athari ya masharti ya serikali ya kudhibiti COVID-19 kwa haki msingi za binadamu.
- Asasi za kiraia na mashirika ya haki yanapaswa kuendelea kutetea uhalali wa uhuru wa kujieleza na kipinga utekelezaji wa hatua zinazodhoofisha uhuru wa kusema.
- Asasi za ya kiraia na mashirika ya haki pia yanapaswa kufanya uhamasisho na kuwawezesha raia wa kawaida na ujuzi na zana za kutambua matamshi ya chuki, pamoja na habari za upotoshaji / habari mbaya.

27. World Bank, 'Africa's young people speak out about ending digital exclusion in their countries', <https://blogs.worldbank.org/youth-transforming-africa/africas-young-people-speak-out-about-ending-digital-exclusion>

28. African Internet Right, 'Women face internet access challenge during the COVID-19 pandemic in Uganda', https://africaninternetrights.org/sites/default/files/Peace_Oliver_o.pdf

29. WOUGNET, 'Submission on domestic violence in the context of COVID-19', <https://wougnet.org/assets/portal/wougnetworksite/publications/2020-11-16/report.pdf>

LONDA

UGANDA HAKI ZA DIGITALI NA UJUMUISHAJI 2020 RIPOTI

UCHAPISHAJI WA PARADIGM INITIATIVE

PARADIGM
INITIATIVE

Paradigm Initiative

374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria

Email: media@paradigmhq.org

www.paradigmhq.org

     @ParadigmHQ